

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертация на тема: „Усъвършенстване на системата за стандартизация на социалните услуги за пълнолетни лица в България“

с автор Николинка Николаева Пейчева

за присъждане на ОНС „доктор“ по докторска програма Социална работа, психологически изследвания и социална политика към професионално направление 3.4. Социални дейности

Рецензент: доц. д-р Мая Любенова Чолакова

1. Актуалност на разработения в дисертацията проблем.

Необходимостта от създаването и внедряването на стандарти за качество на социалните услуги за пълнолетни лица с оглед осигуряването на общ ориентир, който да регулира практиката в това отношение, е очевидна и също така много амбициозна задача, предвид голямото разнообразие на услуги, както и многообразието на потребителите от гледна точка на спецификата на техните конкретни потребности. В този смисъл, избраната тема е с изключителна актуалност за политиката и практиката по предоставяне на социални услуги за пълнолетни лица в България. Актуалността се определя и от факта, че няма ясни и специфично определени стандарти за качество на услугите за тази възрастова група, от една страна, а от друга, и с оглед изработването на подзаконовата нормативна уредба на влизания в сила от 1 юли 2020 г. Закон за социалните услуги. Проблемът за качеството на социалните услуги за пълнолетни лица както в национален, така и в европейски контекст, е свързан и с начина, по който се дефинира понятието за качество, и с определянето на измерими

индикатори, отнасящи се до организацията, процеса и резултатите за потребителите.

2. Познаване на проблема

Осъщественият анализ на социалните услуги и политиките за развитие на социални услуги в България в исторически и съвременен контекст, на основни нормативни и стратегически документи в тази насока, както и представените разнообразни гледни точки и дефиниции за понятията „качество“, „услуга“, „стандарти“ и пр. демонстрират компетентност и добро познаване на проблема. В допълнение, задълбочено е анализирана и европейската практика по стандартизиране на социалните услуги както на ниво Европейски съюз, така на ниво модели за стандартизация на социални услуги в отделни европейски държави. Осъществен е критичен преглед на законодателството по отношение качеството на социалните услуги в България и на тази база са идентифицирани и ясно аргументирани основни несъвършенства и проблемни области, към преодоляването на които е насочен и основният изследователски интерес. Обърнато е специално внимание на контрола върху качеството. Всичко това по убедителен начин показва, че е налице познаване и критично осмисляне на проблема, който е предмет на изследователските усилия.

3. Методика

Считам, че от гледна точка на целта на дисертационния труд, а именно „да разработи и апробира в реална среда нов модел за универсален стандарт за качество за социални услуги (СУ), предоставяни на пълнолетни лица, и по такъв начин да се усъвършенства действащата в нашата страна система за стандартизация за този тип услуги“ (с. 4), избраната методика е подходяща.

4. Оценка на естеството и достоверността на материала

Както теоретичната рамка, така и обосновката за избора и описанието на методите Делфи и дисперсионен анализ, разписването на изпълнените процедури по апробация и съответните анализи свидетелстват за добрата изследователска култура и научната коректност на дисертантката. Предложеният „нов модел за качество на социалните услуги за пълнолетни лица“ (с. 88) с аргументацията и описанието на всички предложени в модела области, в това число стандарти и критерии към всяка от тях, както и подробното описание на системата в приложението, са доказателство за достоверността на материала, върху който се градят приносите на дисертационния труд.

5. В какво се заключават най-съществените научни или научно-приложни приноси на дисертацията?

Според мен, най-съществените приноси на дисертационния труд могат да се обобщят по следния начин:

Осъществено е целенасочено, задълбочено и критично проучване на действащата система за стандартизация на социалните услуги за пълнолетни лица в България.

Налице е разработен и апробиран модел на стандарти и критерии за качество на социалните услуги за пълнолетни лица, което представлява значим принос и към теорията, и към практиката по управление на качеството на социалните услуги.

В допълнение, фокусът върху пълнолетните лица, доколкото до този момент в България те не са приоритизирани поне по отношение на качеството и ефективността на подкрепата, която получават в социалните услуги в общността, допринася към усъвършенстване на практиката в това отношение.

6. Оценка на приносите

От начина, по който е аргументирана и представена дисертационната разработка, може да се направи извод, че тя е лично дело на докторантката.

7. Публикации

Налице са данни за пет публикации, четири самостоятелни и една в съавторство с научния ръководител, по темата на дисертацията. Те отразяват съществени моменти от концептуалната рамка и етапи от изследователската работа. Публикувани са в годишници и сборници с доклади от конференции. Една от публикациите е на английски език.

8. Резултати

Резултатите от дисертационния труд могат да се използват в практиката, както е посочила и докторантката, в това число и при изработването на поднормативната уредба към влизащия в сила на 1 юли 2020 г. Закон за социалните услуги.

9. Автореферат

Авторефератът адекватно отразява както основните компоненти на дисертационния труд, така и тяхното съдържание. Той е в обем от 30 страници.

10. Критични бележки и въпроси:

Бих коментирала в критичен план следните два момента:

- Според мен, въпреки че дисертационният труд е съсредоточен върху период, в който новият Закон за социалните услуги не е влязъл в сила, фактът на неговото подготвяне и приемане налага включването на анализ или поне отпратка към неговата философия по отношение третираните в дисертацията въпроси, свързани с концепцията за

социални услуги, тяхното качество и контрола върху това качество. В този смисъл, смятам, че ако анализът беше обхванал и промените, предвиждани чрез този закон, това би допринесло към по-пълно разкриване на актуалната ситуация в сферата.

- Прави впечатление, че начинът, по който са отразени интернет сайтовете в списъка с литература, затруднява проследяването и откриването на конкретните текстове, цитирани в дисертацията. С това искам да отбележа, че при позоваване на съдържание от сайтове, е необходимо да се изписва пълния адрес, на който е поместен съответния цитиран документ. В допълнение, има неточности в самия списък, например, повторения (№№ 33 и 42 съдържат един и същ източник); адреси, които не могат да бъдат открити или са изписани неправилно (напр., www.bcnl.org/Правна уредба на социалните услуги на Великобритания, Германия, Франция, Белгия. Европейски стандарти, 2002; www.bcnl.org/ Социално предприемачество и контрол на социалните услуги в България и ЕС, 2005) и други неточности или непълноти. В този смисъл, бих препоръчала при предстоящо публикуване на монография по темата на дисертацията, да се обърне специално внимание на тези детайли.

Бих искала и да поставя един въпрос към докторантката: Според Вас, до каква степен предложеният и апробиран модел преодолява слабостите и недостатъците на съществуващата система за стандартизиране на социалните услуги?

Трябва да отбележа, че посочените критични коментари не омаловажават извършената съществена научноизследователска работа и би следвало да се възприемат по-скоро като повод за по-нататъшна рефлексия и саморефлексия.

11. Мотиви и ясно формулирано заключение.

На базата на анализа дотук, мога да направя заключението, че разработката на Николинка Пейчева притежава необходимите качества на добре планирано, аргументирано, осъществено и напълно завършено изследване.

Във връзка с това изразявам своята положителна оценка и препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ по докторска програма Социална работа, психологически изследвания и социална политика към професионално направление 3.4. Социални дейности на Николинка Николаева Пейчева.

18 август 2020 г.

Рецензент: доц. д-р Мая Чолакова

София